

Дерев'янка Б.В. Окремі проблемні питання розмежування юрисдикції між адміністративними та господарськими судами / Б.В. Дерев'янка, С.В. Черей // Актуальні питання адміністративного права та процесу : Матер. II всеукр. наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р.). — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 146-149.

Черей Сніжана Валентинівна

магістрант Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

Дерев'янка Богдан Володимирович

професор кафедри адміністративного, господарського права

та фінансово-економічної безпеки

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ МІЖ АДМІНІСТРАТИВНИМИ ТА ГОСПОДАРСЬКИМИ СУДАМИ

Преамбула Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, проголошує цю Декларацію прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і ВСП держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією [1].

З метою реалізації норм цього міжнародного документу держави ратифікували його, та сформували законодавство, і механізм роботи державних органів на основі фундаментальних положень цієї Декларації.

Основними органами державної влади, на які покладено завдання із забезпечення захисту гарантованих Конституцією та законами прав і свобод людини і громадянина, та охорони прав і законних інтересів громадян, є органи судової влади.

Судова система України складається із судів загальної юрисдикції, та єдиного органу конституційної юрисдикції – Конституційного Суду України. Суди загальної

Дерев'янка Б.В. Окремі проблемні питання розмежування юрисдикції між адміністративними та господарськими судами / Б.В. Дерев'янка, С.В. Черей // Актуальні питання адміністративного права та процесу : Матер. II всеукр. наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р.). — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 146-149.

юрисдикції у свою чергу утворюють єдину систему судів, яка складається із загальних і спеціалізованих судів.

Проблема розмежування юрисдикції між судовими органами завжди є актуальною, адже вітчизняне законодавство недосконале, і породжує безліч колізій, як матеріального так і процесуального характеру.

Як уже свідчить судова практика місцевих господарських судів, доволі проблематичним є розмежування підвідомчості спорів за позовами податкових органів до суб'єктів підприємницької діяльності щодо застосування адміністративно-господарських санкцій за порушення правил здійснення господарської діяльності, у зв'язку з чим перед суддями господарського суду реально постає проблема пошуку можливого процесуального розв'язання наявної колізії кодексів і визначення, за правилами якого саме судочинства – господарського чи адміністративного вирішувати такі спори, оскільки Прикінцеві та перехідні положення КАС України не дають на це питання вичерпної відповіді [2]. На вірну думку В.В. Резнікової вітчизняне судочинство пішло хибним шляхом, коли в основу розмежування судових юрисдикцій із прийняттям КАС України було покладено такий загальний критерій як публічний характер спору. Він є надто невизначеним, оскільки відсутні чіткі теоретико-методологічні засади розмежування повноважень між цивільними, адміністративними та господарськими судами [3, с. 29].

Основа розмежування господарських і адміністративних правовідносин на законодавчому рівні закріплена в ч. 1 ст. 4 Господарського кодексу України, відповідно до якої не є предметом регулювання цього Кодексу адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом наділеним господарською компетенцією і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання. Зі змісту цієї норми вбачається беззаперечний висновок про те, що відносини в яких орган державної влади або місцевого самоврядування, що наділені у відношенні суб'єктів

Дерев'янку Б.В. Окремі проблемні питання розмежування юрисдикції між адміністративними та господарськими судами / Б.В. Дерев'янку, С.В. Черей // Актуальні питання адміністративного права та процесу : Матер. II всеукр. наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р.). — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 146-149.

господарювання господарською компетенцією і правом здійснювати щодо них організаційно-господарські повноваження, є суто господарськими [4].

Відповідно до Інформаційного Листа Верховного Суду «Щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між адміністративними і господарськими судами» матеріали господарських справ свідчать про неоднозначність судової практики щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами. З метою забезпечення єдності судової практики слід враховувати наступне. Поняття "суб'єкт владних повноважень" визначено у статті 3 КАС України – це органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їхні посадові чи службові особи, інший суб'єкт при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень. Отже, необхідною та єдиною ознакою суб'єкта владних повноважень є здійснення цим суб'єктом владних управлінських функцій, при цьому ці функції повинні здійснюватись суб'єктом саме у тих правовідносинах, у яких виник спір. У випадку, якщо суб'єкт (у тому числі орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа) у спірних правовідносинах не здійснює вказаних владних управлінських функцій (щодо іншого суб'єкта, який є учасником спору), то такий суб'єкт не знаходиться "при здійсненні управлінських функцій", та не має встановлених нормами КАС України необхідних ознак суб'єкта владних повноважень [5].

Т.О. Коломоець зазначає, що виокремлення критеріїв розмежування повинно супроводжуватися нормативним закріпленням засад розподілу адміністративної та господарської юрисдикції. Саме тому не варто підтримувати точку зору певної групи вчених та юристів-практиків, які пропонують вирішити це проблемне питання лише на підставі узагальнень судової практики, без внесення змін та доповнень до законодавства, враховуючи те, що нормативно-правовий акт був і залишається основним джерелом права. Варто нормативно закріпити перелік справ, які повинні

Дерев'янка Б.В. Окремі проблемні питання розмежування юрисдикції між адміністративними та господарськими судами / Б.В. Дерев'янка, С.В. Черей // Актуальні питання адміністративного права та процесу : Матер. II всеукр. наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Кривий Ріг, 16 грудня 2016 р.). — Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. — С. 146-149.

розглядатися в порядку адміністративного судочинства в адміністративних судах. У відповідних нормах КАС України слід акцентувати увагу на участі суб'єкта публічної адміністрації та публічному спрямуванні (характері) справи. При цьому жодних інших тлумачень не повинно бути [6].

Враховуючи думки науковців та відповідні законодавчі норми, слід прийти до висновку, що головним критерієм розмежування господарської та адміністративної судових юрисдикцій все ж таки повинен бути не суб'єктний склад учасників спірних правовідносин, а насамперед предмет спору та зміст спірних правовідносин.

Література:

1. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948 року [Електронний ресурс] / Генеральна Асамблея ООН // Сайт. — Режим доступу: <http://kr-admin.gov.ua/mol/molod/2.pdf>.
2. Литвинова Г.П. Проблеми розмежування юрисдикції спеціалізованих судів України: випадковість чи закономірність? / Г.П. Литвинова, С.В. Ребриста // Вісник господарського судочинства. — 2006. — Випуск № 1. — С. 24—26.
3. Резнікова В. Підвідомчість справ господарським судам України: проблеми теорії та практики / В. Резнікова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Правові науки. — 2014. — № 1(99). — С. 24—32.
4. Коверзнев В.О. Розмежування юрисдикції адміністративних і господарських судів України: проблеми теорії та практики [Електронний ресурс] / В.О. Коверзнев // Форум права. — 2013. — № 2. — С. 223—229. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
5. Щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між адміністративними і господарськими судами: Лист Верховного Суду України від 26 грудня 2005 року [Електронний ресурс] / Верховний Суд України // Сайт. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v3-2-700-05>.
6. Коломоець Т.О. Розмежування юрисдикційних повноважень між адміністративними та господарськими судами: окремі питання сьогодення / Т.О. Коломоець // Вісник Запорізького національного університету. — 2009. — № 1. — С. 69—78.